

MONOGRAFIA
POKONFERENCYJNA

SCIENCE,
RESEARCH, DEVELOPMENT

Pedagogy#7

Valletta (Republic of Malta)

30.07.2018- 31.07.2018

U.D.C. 37+082

B.B.C. 94

Z 40

Zbiór artykułów naukowych recenzowanych.

(1) Z 40 Zbiór artykułów naukowych z Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej (on-line) zorganizowanej dla pracowników naukowych uczelni, jednostek naukowo-badawczych oraz badawczych z państw obszaru byłego Związku Radzieckiego oraz byłej Jugosławii.

(31.07.2018) - Warszawa, 2018. - 60 str.

ISBN: 978-83-66030-39-8

Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Adres wydawcy i redakcji: 00-728 Warszawa, ul. S. Kierbedzia, 4 lok.103

e-mail: info@conferenc.pl

Wszelkie prawa autorskie zastrzeżone. Powielanie i kopiowanie materiałów bez zgody autora jest zakazane. Wszelkie prawa do artykułów z konferencji należą do ich autorów.

W artykułach naukowych zachowano oryginalną pisownię.

Wszystkie artykuły naukowe są recenzowane przez dwóch członków Komitetu Naukowego.

Wszelkie prawa, w tym do rozpowszechniania i powielania materiałów opublikowanych w formie elektronicznej w monografii należą Sp. z o.o. «Diamond trading tour».

W przypadku cytowań obowiązkowe jest odniesienie się do monografii.

Nakład: 80 egz.

«Diamond trading tour» ©

Warszawa 2018

ISBN: 978-83-66030-39-8

Redaktor naukowy:

W. Okulicz-Kozaryn, dr. hab, MBA, Institute of Law, Administration and Economics of Pedagogical University of Cracow, Poland; The International Scientific Association of Economists and Jurists «Consilium», Switzerland.

KOMITET NAUKOWY:

W. Okulicz-Kozaryn (Przewodniczący), dr. hab, MBA, Institute of Law, Administration and Economics of Pedagogical University of Cracow, Poland; The International Scientific Association of Economists and Jurists «Consilium», Switzerland;

С. Беленцов, д.п.н., профессор, Юго-Западный государственный университет, Россия;

Z. Ćekerevac, Dr., full professor, «Union - Nikola Tesla» University Belgrade, Serbia;

Р. Латыпов, д.т.н., профессор, Московский государственный машиностроительный университет (МАМИ), Россия;

И. Лемешевский, д.э.н., профессор, Белорусский государственный университет, Беларусь;

Е. Чекунова, д.п.н., профессор, Южно-Российский институт-филиал Российской академии народного хозяйства и государственной службы, Россия.

KOMITET ORGANIZACYJNY:

A. Murza (Przewodniczący), MBA, Ukraina;

A. Горохов, к.т.н., доцент, Юго-Западный государственный университет, Россия;

A. Kasprzyk, Dr, PWSZ im. prof. S. Tarnowskiego w Tarnobrzegu, Polska;

A. Malovychko, dr, EU Business University, Berlin – London – Paris - Poznań, EU;

S. Seregina, independent trainer and consultant, Netherlands;

M. Stych, dr, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska;

A. Tsimayeu, PhD, associate Professor, Belarusian State Agricultural Academy, Belarus.

Recenzenci:

L. Nechaeva, PhD, Instytut PNPU im. K.D. Ushinskogo, Ukraina;

M. Ордынская, профессор, Южный федеральный университет, Россия.

SOME ASPECTS OF THE FORMATION OF CLINICAL AND DIAGNOSTIC REASONING IN MEDICAL STUDENTS Glubochenko O.V.	5
ПОНЯТТЄВО-КАТЕГОРІЙНИЙ АПАРАТ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЕВОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ЮРИСТА Савчук Б. П., Глібчук І. М.	10
MOOCS AS A TOOL FOR SELF-DIRECTED LEARNING Korshun T.S.	15
EXPERIENCE OF E-LEARNING IN TEACHING FOREIGN STUDENTS OF SPECIALTY 222 “MEDICINE” (EDUCATIONAL DEGREE “MAGISTER”) THE DISCIPLINE “PATIENTS CARE (PRACTICE)” Riabyi S.I., Haidych L.I.	18
ROLE OF INTERACTIVE EDUCATIONAL METHODS IN TEACHING NURSES EDUCATIONAL DEGREE «MAGISTER» DISCIPLINE «POSTTRAUMATIC STRESS DISORDER» Riabyi S.I., Haidych L.I.	23
РОЛЬ ГЕНДЕРНОГО КОМПОНЕНТУ У ЗМІСТІ ЗАНЯТЬ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УНІВЕРСИТЕТІ Васильченко О.І.	28
МОДЕЛЬ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРАКТИЧНИХ ПСИХОЛОГІВ Вінтюк Ю. В.	31
ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЗМІСТУ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ З ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГА-ХОРЕОГРАФА Добролюбова Н. В.	35
СОЦІАЛЬНО ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД В ОСВІТІ Ашиток Н. І.	41
THE IMPORTANCE OF USING VIDEO TASKS IN TEACHING STUDENTS ENGLISH COMMUNICATION Кузнецова Н.В.	48

SOME ASPECTS OF THE FORMATION OF CLINICAL AND DIAGNOSTIC REASONING IN MEDICAL STUDENTS

Glubochenko O.V.

M.D., Ph.D., Associate Professor, Department of Propedeutics of Internal Medicine, Higher state educational establishment of Ukraine «Bukovinian State Medical University», Chernivtsy, Ukraine

---

***Abstract.** The article outlines using of some methods in the teaching of internal medicine that ordering to improve clinical thinking and diagnostic reasoning. The implementation of these methods in practical classes and in student's scientific club stimulates effectiveness of learning, has a positive influence on student performance and perceptions of learning gains.*

Keywords internal medicine, educational technology, clinical reasoning

Clinical reasoning is the process of applying knowledge by which clinicians collect, process, and interpret patient information to develop an action plan and expertise to a clinical situation to develop a solution. Clinical reasoning skills are an expected and important component of expert and competent practise.

During clinical faces with patients, experienced physicians engage in numerous clinical tasks, including listening to the patient's story of diseases and life, performing a physical examination of all organs and system, choosing the appropriate investigations, providing advice or prescribing

medications, and/or ordering a consultation.

In our work with graduated students in practical classes and in the student's scientific club, we use so many training methods for developing of clinical reasoning such as situational case-method, role-play, brainstorming, solving of tests and clinical task, writing of clinical case reports etc. The using of these methods envisages transition from the method of knowledge's accumulation to the method of active and practical-oriented approach according to real student's activity [1, 2]. The goal of these methods is to teach students to ana-

lyze information, identify the key issues, to choose the alternative ways to solutions, to evaluate them and formulate a program of action.

For improving of clinical and diagnostic reasoning the solving of clinical tasks and tests are actively used in practical classes. Every student resolves situational tasks individually, but their reasoning and logic connection are discussed in the group. More effectively used complicated test such as [4, 5]:

- Extended matching questions – students answer a series of questions relating to a scenario by selecting responses from an extended list of approximately 20 options.
- Key features questions – are short clinical cases or scenarios which are followed by questions aimed at key features or essential decisions of the case. These questions can either be multiple choice or open ended questions. More than one correct answer can be provided.
- Short answer questions (SAQs). These are open-ended questions that require students to generate an answer of no more than one or two words, rather than to se-

lect from a fixed number of options.

- Modified essay questions (MEQs). This is a special type of essay question that consists of a case followed by a series of questions that relate to the case and that must be answered in the sequence asked.
- Script concordance test (SCT). SCTs are based on short case scenarios followed by related questions that are presented in three parts: the first part (“if you were thinking of”) contains a relevant diagnostic or management option; the second part (“and then you were to find”) presents a new clinical finding, and the third part (“this option would become”) is a five point Likert scale that captures examinees’ decisions as to what effect the new finding has on the status of the option.

Resolving situational clinical tasks is one of the interactive learning options. It promotes student for clinical thinking, encouraging them for creative discussion. Clinical situation tests to assess higher-level thinking and the ability to integrate knowledge across basic and clinical disciplines [3]. A solution of various types of sit-

uational clinical tasks provided in the classroom and in extracurricular independent work. Extracurricular testing work significantly increases the effectiveness of student's self-study.

Different types of situational clinical tasks are described in literature, some of them are [3; 4, 5]:

1) "Classic" option tasks, where all necessary data are present to diagnose the disease.

2) Tasks with missing baseline data for which you need to get more information from the history of the disease, instrumental and laboratory tests, etc. Student can make diagnosis only receiving these important data by himself.

3) Tasks with redundant source data which contain information that is not necessary for diagnosis the disease. These tasks include so-called "side information noise". The student's task is to consistently exclude "extra" symptoms and search for correct answer.

4) Tasks with uncertainty in the question that needs additional considerations to identify causes and consequences, statements and substantiation, events and signs in different stages of the disease;

5) Tasks with partly false information in the terms of tasks that show

results of investigation by different methods; entries data about comorbidities and indicators, taken at different stages of the disease. Activity of students in resolving tasks of this type is based on clarifying of adequate data about patient condition, exclusion of some contradiction and then the correct answer is based;

6) Tasks that allow only the possible solutions, that is quite common for medicine. In this case, students establish logical relationships, give their arguments.

7) Clinical tasks with limited time solutions. These tests are imitating extreme medical situations, their solution is aimed for quick substantiation of diagnosis.

However, test control for medical students in studying of clinical discipline have a simplified form of knowledge control, which is not always promotes the development of logical clinical thinking, does not form professional skills of communicating with patients. Sometimes tests are abused in training of medical students, particularly in learning of clinical disciplines. It does not promote to the full study of fundamental subject, not form skills of communication with a sick person.

For resolving of this situation the collective oral discussion of situational clinical task after curation of certain patients in hospital wards often used. This increases the interest in students to learning process because they can see and discuss specific clinical cases.

Clinical case reports can be an excellent way for medical students to get started with academic writing and have been the earliest form of medical communication. It helped to integrate different aspects of case management, it improved knowledge of a specific clinical condition, and it helped in preparing for final exam.

In general, all case reports include the following parts: an introduction, a case, and a discussion.

The introduction presents a brief overview of the clinical problem that the case addresses and citing relevant literature. The introduction generally ends with a single sentence describing the patient and the basic condition that he or she is suffering from.

Case-section provides the details of the case in the following order:

- Patient description with complaints, history of diseases, history of life

- Data of physical examination (inspection, palpation, percussion, auscultation)
- Results of laboratories, instrumental investigations and other pathological tests
- Treatment plan
- Patient perspective and expected outcome of the treatment plan
- Actual outcome

Discussion is the most important part of the clinical case report involved discussing the summary of the case, its results and clinical significance of the initial identifying data. This part should start by describing of existing literature, scientific theories and research findings on the key issue in the patient's condition. Finally, the case report discusses the importance of the case, gives explanation of whether this corroborates with or detracts from current data about the problem and how this evidence can add value to future clinical practice. Conclusions should summarize the case and briefly give the key points covered in the clinical case report.

When each student presented their patients, the medical teacher or/with attending internist interjected to teach students how to think critically along the clinical way, gave students time to

reflect on differential diagnoses and guided in systematic thinking. The students have to answer to the teachers questions: “What should your next clinical step be? What is essential to test versus what is unnecessary?”, etc. Using experience, the teacher accentuated of students to focus on history and physical findings in guiding decisions about a patient before transitioning to testing. With teachers guidance students developed the ability to present a patient to any physician in a logical manner, which would allow them reach a correct diagnosis. These clinical case reports as a teaching rounds, became an exercise in refining ability of students to practice medicine in the manner of an experienced physician.

Thus, the developing of clinical thinking and diagnostic reasoning helps the learner develop memory schemes for representing and relating clinical problems. Learning for clinical reasoning is driven by repeated exposures to real case examples that illustrate multiple aspects of clinical and diagnostic thinking. Presenting of clinical case reports to enhance acquisition and storage of knowledge in long-term memory. So, in practical classes and in student’s scientific club

we have to implement of various methods that stimulates effectiveness of learning, has a positive influence on student performance and perceptions of learning gains, forming professional competence. But for more effective development of clinical and diagnostic reasoning must prevalent teaching methods that connected with real clinical practice which allows students to see and discussed real patients in different clinical situations.

References:

1. Artyuhina AI. Chumakov V.I. Interaktivnyie metody obucheniya v meditsinskom Vuze. Uchebnoe posobie. Volgograd, 2011. 32 s.
2. Artemova LV. Interaktivnyi tekhnologiyi v kursakh navchal'nykh dystsyplin: navch.-metod. posib. Kyiv: Kondor, 2012. 272 s.
3. Stupina SB. Tehnologii interaktivnogo obucheniya v vyisshey shkole: Uchebno-metodicheskoe posobie. Saratov: «Nauka», 2009. 52 s.
4. Kennedy C. Update on multiple choice questions [Internet]. Available from: <https://www.amee.org/getattachment/AMEE-Initiatives/MedEdWorld/Multiple-Choice-leaflet-v3.pdf>.
5. Nadia M Al-Wardy Assessment Methods in Undergraduate Medical Education. Sultan Qaboos. Univ. Med. J. [Internet]. 2010 [cited 2018 Jul 12];10(2):203–209. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3074721/>

ПОНЯТТЄВО-КАТЕГОРІЙНИЙ АПАРАТ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЕВОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ЮРИСТА

Савчук Б. П.

доктор історичних наук, професор

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Глібчук І. М.

магістрант

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Ключові слова: мовленнева культура, студенти, майбутні юристи, компетентність.

Keywords: language culture, students, future lawyers, competence.

Сьогодні суспільні чинники та науково-теоретичний досвід засвідчують, з одного боку, актуальність і практичну значущість дослідження різних аспектів професійної підготовки майбутнього юриста, з іншого, виявляють прогалину щодо вивчення проблеми формування його мовленневої культури. Спроба її заповнити в аспекті подальшої розробки поняттєво-категорійного апарату визначає мету цієї статті. При цьому виходимо з особливостей професійно-комунікативної діяльності юристів, що полягають у їхній участі в різних видах ділового спілкування. Види професійно-право-

вого спілкування юриста класифікуються за такими ознаками: а) за суб'єктами (спілкування юриста як слідчого, адвоката, судді, юрисконсульта, нотаріуса та ін.); б) за формами: процесуальне (допит, очна ставка) та непроцесуальне (контакти з різними посадовими особами, з керівниками місцевих органів влади, з представниками підприємств, установ, листування тощо); г) за рівнем субординації учасників процесу тощо [6].

У професійно-правовому спілкуванні виокремлюються такі компоненти (сторони): комунікативний (виявляється в обміні інформацією між людьми); перцептив-

ний (процес взаємного сприйняття, пізнання суб'єктів спілкування і на цій основі встановлення між ними взаєморозуміння); інтерактивний (організація спільних дій партнерів спілкування) [6]. Спираючись на результати студій мовознавців, педагогів, правників (М. Василенко А. Тимофеева [1], Т. Губаєва [3], О. Калита [4] та ін.), визначаємо підходи до осмислення поняття «мовна культура». Воно переважно трактується у трьох значеннях як: а) сукупність ознак і властивостей особистості, що свідчать про її комунікативну досконалість; б) сукупність навичок і знань людини, що забезпечують цілісне застосування мови як засобу спілкування; в) галузь лінгвістичних знань про культуру мовлення як систему її комунікативних якостей.

Під поняттям «мовленнева культура» розуміємо складну систему мовних знаків, що ґрунтується на мовних і моральних правилах і нормах поведінки. Мовленнева культура – це якості мовлення особи, яка говорить або пише, вони забезпечують ефективне досягнення мети спілкування з дотриманням правил, етичних норм, ситуативних і естетичних нюансів кому-

нікації. Мовленнева культура передбачає добір мовцем найбільш оптимальних доцільних мовних засобів, інструментів за конкретної мовленневої ситуації. При цьому вчені вказують на чітку *відмінність між поняттями «мовна культура», що передусім передбачає знання одиниць мови і правил їхнього поєднання, та «мовленнева культура», що визначається умінням, здатністю, готовністю застосовувати знання мови на практиці та вміло, майстерно оперувати мовними одиницями.*

Мовленнєву культуру майбутнього правника трактуємо як рівень володіння нормативною літературною українською мовою. Вона передбачає знання і вміння оперувати комунікативними законами за різних умов здійснення комунікативного акту спілкування, здатність творчо застосовувати їхні способи і засоби. Мовна компетентність студента-юриста передбачає знання базових мовознавчих понять і відомостей, окреслених у програмі з української мови за професійним спрямуванням; володіння необхідними для успішними професійної діяльності лексичними, граматичними, стиліс-

тичними, орфоепічними, іншими вміннями; глибоку усвідомлену потребу постійно вивчати українську мову як рідну, державну; володіння основами лінгвістично-соціальної культури та традиціями мовного етикету українців; здатність до самостійної мовної навчальної (пізнавальної, аналітичної) і професійної діяльності тощо.

Одним із основних видів спілкування є ділове спілкування, що пов'язане із професійною діяльністю. Учені (Ю. Палеха [5], М. Прищак [7] та ін.) визначають його як спілкування з метою організації та оптимізації продуктивної виробничої, наукової, комерційної або іншої діяльності, де на першому місці стоять спільні інтереси, а не прагнення окремих співрозмовників. Ділове спілкування як специфічна форма контактів і взаємодії людей передбачає обмін інформацією, пропозиціями, вимогами, поглядами, а також мотивацією щодо розв'язання конкретних проблем усередині організації або за її межами. Спілкування є діловим, якщо його визначальним змістом виступає соціально значуща діяльність, а його основним завданням є продуктивна співпраця.

Іншим різновидом спілкування є професійне, що розглядається вченими як важливий засіб і умова розв'язання завдань конкретної професійної діяльності. Зміст і мета професійного спілкування визначаються характером і потребами фахової діяльності [9]. Звідси – специфіка професійного спілкування юриста, розуміння якої потребує з'ясування ключових аспектів юридичної діяльності. Вони зумовлюються розмаїттям фахових завдань, до яких належать безпека громадян, розв'язання майнових, сімейних спорів, розуміння психічних відхилень у поведінці людини, ухвалення відповідальних компетентних рішень за певних стандартних і непередбачуваних ситуацій тощо. Ціною помилки юриста може стати життя людини, тому важливим аспектом юридичної діяльності є її нормативне регулювання, коли всі професійні кроки мають здійснюватися винятково в рамках чинного законодавства. До того ж багато юридичних професій передбачають наявність владних повноважень, що зумовлює застосування влади від імені закону [2, с. 228].

Варто звернути окрему увагу на психологічний аспект юридичної

діяльності, який стосується високої емоційної напруги, переважно негативного порядку. Деякі її види передбачають емпатійну реакцію, що може спричинити емоційне вигорання або призвести до професійної деформації, конфліктності із соціальним оточенням. Виходячи зі сказаного, мовленнєву культуру майбутнього правника необхідно розглядати через призму: а) поєднання цінностей та особистісних мотивів, які забезпечують реалізацію соціальних функцій юридичної діяльності; б) сукупності поглядів і переконань, що дають змогу визнавати цінність права як засобу захисту особистості в суспільстві та людину як найвищу соціальну цінність; в) знань законодавства, а також психології особистості та конфліктології, етики, про вербальну і невербальну поведінку особи тощо. Її сформованість має свідчити про наявність у майбутнього юриста установки на правомірну поведінку, а також орієнтацію на неухильне виконання норм права, нетерпимість до їхнього порушення; сформованість у суб'єкта професійно-правового спілкування здатності розуміти, як його сприймає партнер по спілкуванню, здатності кри-

тично усвідомлювати ефективність чи недовір'я висловлювань і дій.

Отже, проблема формування поняттєво-категорійного апарату формування мовленнєвої культури майбутніх юристів є важливою і вихідною позицією для всебічного дослідження розвитку професійної юридичної освіти та вдосконалення її технології в організації освітнього процесу в закладах вищої освіти України. Тому вона потребує подальшого всебічного осмислення представниками різних галузей знань.

Література

1. Василенко В. А., Тимофеева А. Ю. Характеристики професійного спілкування у сфері юридичної діяльності. Materiály VIII mezinárodní vědecko – praktická konference «Dnyvědy – 2012». – Díl 51. – Filologickévědy: Praha. Publishing House «Education and Science» s.r.o. – 88 stran. С. 52-56.
2. Васильев В. Л. Юридическая психология: учебник для студ. высш. учеб. заведений, обуч. по спец. «Юриспруденция» 5-е изд., доп. и перераб. СПб.: Питер, 2008. 656 с.
3. Губаева Т. В. Язык и право. Искусство владения словом в профессиональной юридической деятельности: монография. М.: Норма: НИЦ ИНФРА-М, 2014. 176 с.
4. Калита О. П. Мова як раціональна дія в системі формування комуні-

- кативної компетентності юриста. Електронне фахове видання «Народна освіта» 2012. № 19: <http://narodnaosvita.kiev.ua>.
5. Палеха Ю. І. Етика ділових відносин: навчальний посібник. К.: Кондор, 2008. 356 с.
  6. Петровская Л. А. Компетентность в общении. Социально-психологический тренинг. Общение – компетентность – тренинг: Избранные труды. – М.: Смысл, 2007. С. 375 – 594.
  7. Прищак М. Д., Залюбівська О. Б., Слободянюк О. М. Ділове спілкування: навч. посібник. Вінниця: ВНТУ, 2015. 128 с.
  8. Проект «Концепції вдосконалення правничої (юридичної) освіти для фахової підготовки правника відповідно до європейських стандартів вищої освіти та правничої професії» від 14.09.2016 р. Режим доступу: http://www.fair.org.ua/content/library_doc/Legal_Education_Reform_Concept_09_09_2016_DRAFT.pdf.
  9. Радомський І. П. Професійне спілкування в юридичній діяльності. Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Філософія. Психологія. Педагогіка: зб. наук. пр. К.: ІВЦ «Політехніка», 2006. № 2. С. 30 – 134.

MOOCS AS A TOOL FOR SELF-DIRECTED LEARNING

Korshun T.S.

Candidate of Philosophical Sciences

University of Customs and Finance, Dnipro, Ukraine

The article analyzes how MOOCs can be used as an instrument for self-directed learning, what features of MOOCs make them special for autonomous learners. The author emphasizes their academic origin and intellectual challenge, openness for students of all ages, background and previous education, requirements for strong motivation and skills to choose the appropriate information, availability to test ideas from all over the world and opportunity to formalize the learners' achievements.

Keywords: massive open online course, education, self-directed learning, e-learning, learner autonomy.

According to M. Knowels, self-directed learning is «a process in which individuals take the initiative, with or without the help of others, in diagnosing their learning needs, formulating learning goals, identifying human and material resources for learning, choosing and implementing appropriate learning strategies, and evaluating learning outcomes» [2, p.15]. The notion of self-directed learning is a key component of un-schooling and democratic education, learning for fun and personal development, life-long education and improving in hobbies or volunteering.

Nowadays self-directed learning is much easier than ever. There is a vast

variety of learning materials (books, videos, articles, schemes and pictures, infographics etc.) that everybody can use. Our study analyzes the MOOCs' influence on self-directed learning. As it defines by A. Kaplan and M. Haenlein, a massive open online course (MOOC) is «an online course aimed at unlimited participation and open access via the web» [1, p.441]. What are the unique MOOCs' features that make them a special source for self-directed learning?

First MOOCs were designed for university students and even now courses are tending to be academic. But MOOCs provide access not only

to the new scientific theories and ideas (as it is via books and articles) but also to the best pedagogical practices in the whole world. Unlike at a school or at a university, students in MOOCs can freely choose not only the course's topic, but also compare the lectures to find the most appropriate educational style for them.

Most of the MOOCs are greatly visualized, they are very interesting and fun, and lecturers can explain difficult scientific conceptions for to different levels of students' understanding. According to a study conducted on the Coursera platform course about dinosaurs (<https://www.coursera.org/learn/dino101>), it turned out that American 12-year-old students are able to independently hold mass open online courses without losing interest [3, p.97]. The complicate college knowledge is now available for everybody who desires to know, even for children. A MOOC can be a real intellectual challenge for a teenager and give him/her a chance for self-assessment the real level of literacy and understanding the scientific or philosophical ideas.

MOOCs demands a lot of motivation and efforts to complete, their duration is about 4-8 weeks and stu-

dents need to learn for 2-4 hours per week in order to make a progress. For autonomous learners, MOOCs can be a part of their personal curriculum, but online-platforms also gives an opportunity to receive a specialization after completing a pre-defined set of courses.

It is very important that MOOCs are free of charge for learners and gives access to all its materials. Among other, the autonomous learner can decide to abandon the course if his/her own learning goals do not match the course content. Respect for personal time and skill to choose the necessary information are crucial in modern society.

Through MOOCs, everybody can investigate different ideas, theories, positions and points of view on the same topic. The search on one online-platform (Coursera) for a philosophy course gives us 383 different courses from different universities that represent almost all cultures and civilizations. So you can easily compare your national traditions in teaching philosophy with Asian, European or African ones.

For unschoolers as well as for other self-directed learners MOOCs becomes an instrument to formalize

their learning achievements, get public recognition of their skills and knowledge. Certificates give more value to the Curriculum Vitae, educational portfolio or help find clients or job position.

MOOCs are the part of the changing educational landscape and they are only one tool for self-directed learning, though they have a lot of benefits. Education becomes more individual, personalized. Every student has his/her own educational trajectory, masteries specified sum of knowledge, skills and competencies, which makes this student highly distinctive from everybody else. Learning is a holistic process and every part of a person's life is rather important for

his/her intellectual, emotional, physical and artistic development. This leads to a great human diversity in which the enormous creative potential of society is hidden.

References:

1. Kaplan, Andreas M.; Haenlein, Michael (2016). "Higher education and the digital revolution: About MOOCs, SPOCs, social media, and the Cookie Monster". *Business Horizons*. 59 (4): 441–50. <https://doi.org/10.1016/j.bushor.2016.03.008>
2. Knowles, M. S. (1975). *Self-directed learning: A guide for learners and teachers*. Englewood Cliffs, NJ: Cambridge Adult Education.
3. Yin, Y., Adams, C., Goble, E., & Francisco Vargas Madriz, L. (2015). A classroom at home: children and the lived world of MOOCs. *Educational Media International*, 52(2), 88-99.

EXPERIENCE OF E-LEARNING IN TEACHING FOREIGN STUDENTS OF SPECIALTY 222 “MEDICINE” (EDUCATIONAL DEGREE “MAGISTER”) THE DISCIPLINE “PATIENTS CARE (PRACTICE)”

Riabyi S.I.

PhD, associate professor of the Department of Patients Care

Haidych L.I.

Assistant of the Department of Patients Care HSEI of Ukraine “Bukovinian State Medical University”, Chernivtsi, Ukraine

---

***Abstract.** In the article a 5-year experience of using e-learning in the training 2nd-year foreign students specialty 222 “Medicine” (educational degree – Magister) in Higher State Educational Establishment of Ukraine “Bukovinian State Medical University” has been analyzed. It has been proved that introduction of interactive methods (virtual patients modelling, branch cases, simulation training) on the base of distance learning LMS-platforms Moodle helps to overcome the cognitive asymmetry, develop necessary communicative skills and increase the efficacy of knowledge transfer, promotes the acquisition of professional competencies by the students and provides their readiness for independent medical practice.*

Keywords: E-learning, Higher Education, Medicine, Patient Care, Practice.

Introduction. The reform of higher medical education in Ukraine defines new tasks of the educational process and priority of them is a formation the features of autonomy, independent activity and abilities to self-learning, self-control and self-improvement in the students [5]. The main peculiarities of modern higher education are: maximum structuring, information support, continuous self-monitoring, timely correction and communication in a single information-educational environment [1]. It is actual to widely introduce innovative information technology (e-learning) to implement the main provisions of the new educational para-

digm [4]. Of the existing e-learning platforms most popular are LMS and LCMS. Providing the students with a wide range of information communication tools in the training, the last ones contribute to the motivation of cognitive activity, facilitate learning and create conditions for healthy competition. Along with this, to successful formation of professional skills in the students today it is demands from the teacher not only knowledge of medical informatics basics, possession of e-learning tools in the workplace, but also usage modern interactive teaching methods to ensure effective transfer of knowledge from the tutor to each subject of educational process [6]. Thus, the innovative strategy of development of global society is an integration of the main elements of “knowledge triangle”: education, research, innovation [3].

First step in the formation and professional growth of future doctor is mastering the practical skills during learning clinical discipline “Care of patients (practice)”. Since this stage opens the door for medical students to the clinic, it becomes a field of direct touch the interests of all members of the treatment process. Successful overcoming of this step by the student

is a powerful factor for fulfilment of itself, increase self-esteem and choice of vector of personality development [7]. However, the likely obstacles faced by foreign students at this stage of learning, can be some problems of language and cognitive asymmetry, the information and technological singularity [2]. Successful decision of last ones is possible only if the close cooperation of all participants in the educational process will be provided using advantages of interactive methods of e-learning.

Basic material. Training of 2nd-year foreign students specialty 222 “Medicine” (educational degree – Magister) on the discipline “Patients care (practice)” in Higher State Educational Establishment (HSEE) of Ukraine “Bukovinian State Medical University” regulated current normative documents (“Law of Ukraine about Higher Education” at 01 July 2014 and the order of MES of Ukraine “On Approval of the Regulation about distance learning” №466 at 04.25.2013). Due to the requirements of the credit transfer education system, structure of learning the discipline “Patients care (practice)” includes 1 module of 150 hours 5 credits ECTS), divided into 3 semantic

modules. The ratio of hours for practical training and hours for independent individual work of students is 1:4. Subjects of practical training contain basic questions of organization and implementation of elements of care of patients in therapeutic, surgical and pediatric wards. Some attention is devoted to mastering the functional responsibilities of medical personal in the system of interaction: doctor – nurse – junior nurse. The important role attached to mastering by the students professional skills on planning care of patients with various pathological conditions and monitoring the implementation of measures in the treatment process. During the training process the means of standardized test control of initial level of knowledge and estimation of individual situation tasks are actively used.

Since 2010 in HSEE of Ukraine “Bukovinian State Medical University” the server of distance learning based on LMS platform Moodle was started. According to the approved “Regulations on e-learning” on base of the server of distance learning Moodle a functional e-learning course “Patients Care (Practice)” for 2nd-year foreign students the specialty “Medicine” has been developed. It is a com-

plex of teaching materials and educational services designed to organize individual and group learning using information and communication technologies. Structure of E-learning course includes the sections of general information and topics according to Working Curriculum on discipline. Each thematic section contains guidelines for the students to organize independent work in preparation for the practical classes, structured abstracts, visual materials (multimedia presentations, educational animations, videos of demonstrations the practical skills), tests for self-control on real time mode (online). The feature is the ability to use e-learning course for the interactive dialogue teacher and student, which improves the efficiency of cooperation of all participants in the educational process. The teacher has an opportunity to create e-learning courses independently, organize training, send messages to students, distribute, collect and check the tasks, to carry out the accounting of marks in electronic journals, customize various course resources and others. Interactive course of training allows the subjects of education to study in accordance with their pace, personal characteris-

tics and educational needs, learn always and everywhere, regardless of their location, to plan their time in the study of the subject, receive the bulk of investigated material by using of information technology [3].

With the aim to research the efficiency of interactive educational methods during last five year studying the discipline "Patients Care (Practice)" by 2nd-year foreign students the estimation of indices of educational progress has been investigated. As the indicators of student success we use percentage of correct answers to standardized test questions during determining the initial level and after the debriefing of clinical situation, absolute and qualitative progress in the discipline during the final knowledge control. Investigation of the initial level of knowledge revealed increase of percentage of correct answers to questions from a well-known base up to 78,6% in 2016-2017 as compared with 56,4% in 2013-2014. After training the students by using method of linear cases the percentage of mistakes during "closed" database testing was 38,3% unlike 22,8 % mistakes in students studying by method of branch cases. The best performance indicators (85,8% of the correct an-

swers on test tasks, 100% qualitative progress) were redetected after debriefing the virtual patients scenarios. So, active collective participation of foreign students in small studying groups using interactive educational methods, such as virtual patients scenarios, branch cases, simulation training helps to overcome cognitive asymmetry and increase level of mastering the professional skills and acquire specific competencies.

Conclusions. A five-year experience of using e-learning in the training 2nd-year foreign students specialty 222 "Medicine" (educational degree – Magister) in Higher State Educational Establishment of Ukraine "Bukovinian State Medical University" proved that using of interactive information technologies in the education process helps to overcome language and cognitive asymmetry and increase the efficiency of knowledge transfer, promotes the acquisition of professional competencies by the students and provides their readiness for independent medical practice. The most efficiency educational methods are branch cases by virtual patients scenarios and simulation training in small studying groups in the system of problem-oriented learning for the de-

velopment of communicative skills and increase of students success.

References.

1. E-learning in graduate medical education: survey of residency program directors / C.M. Wittich et al. *BMC Med Educ.* 2017; 17: 114. doi: 10.1186/s12909-017-0953-9
2. Effects of online palliative care training on knowledge, attitude and satisfaction of primary care physicians / M.Pelayo et al. *BMC Fam Pract.* 2011; 12: 37. doi: 10.1186/1471-2296-12-37
3. Instructional Technology Council. [Internet] 2017 Annual eLearning Education Survey. Available from: <http://www.itcnetwork.org>. Cited 03/20/2018.
4. Jun Jin, S.M. Bridges. Educational Technologies in Problem-Based Learning in Health Sciences Education: A Systematic Review. *J Med Internet Res.* 2014 Dec; 16(12): e251. doi: 10.2196/jmir.3240
5. Modern methods of teaching of medical disciplines in higher education / L.A. Hai et al. *Medical education.* 2016. V.1. P.15-18
6. Promotion of critical thinking in e-learning: a qualitative study on the experiences of instructors and students / M. Gharib et al. *Adv Med Educ Pract.* 2016; 7: 271–279. doi: 10.2147/AMEPS105226
7. Sinclair P., Kable A., Levett-Jones T. The effectiveness of internet-based e-learning on clinician behavior and patient outcomes: a systematic review protocol. *JBIM Database System Rev Implement Rep.* 2015 Jan;13(1):52-64. doi: 10.11124/jbisrir-2015-1919.

ROLE OF INTERACTIVE EDUCATIONAL METHODS IN TEACHING NURSES EDUCATIONAL DEGREE «MAGISTER» DISCIPLINE «POSTTRAUMATIC STRESS DISORDER»

Riabyi S.I.

PhD, associate professor

Haidych L.I.

Assistant of the Department of Patients Care and Higher Nurse Education
HSEE of Ukraine “Bukovinian State Medical University”, Chernivtsi, Ukraine

---

***Abstract.** The article analyzes the effectiveness of interactive educational methods in teaching an elective course “Posttraumatic stress disorder” for students the specialty 223 “Nursing” (educational degree “Magister”) by using of linear and branch cases methods, virtual patients scenarios, simulation technologies. It has been proved that level of mastering of communicative practical skills and acquisition of professional competencies by subjects of the educational process with application of methods of psychological intervention during modeling of various potentially traumatic situations is increased. Transformation of the traditional educational model into problem-oriented learning is a perspective direction in the training of nurses in Ukraine.*

Key words: Nursing, Magister, Higher Education, Posttraumatic stress disorder, Problem-oriented learning.

Introduction. Mental health is a significant condition for human life, which largely determines its adaptation in society. According to statistical data about 50-65% of people is affected at least one traumatic event during all life and many are exposed to two or more events, such as a large disaster, war, sexual or physical abuse, accident, torture, etc., which related to the threat to his own life (or the life of another person) and caused intense fear, helplessness or horror [3]. Psychological reactions to stressful events occur in all people, but may differ in strength and severity of the conse-

quences for the overall condition. Posttraumatic stress disorder (PTSD) is a clinically significant condition with symptoms continuing more than one month after exposure to a trauma that has caused significant distress or impairment in social, occupational, or other important areas of functioning [5]. Now it is proved that preventive medical and psychological assistance is the most effective means of prevention the negative impact of severe trauma on mental health [2, 4]. Modern national Normative base for PTSD includes recommendations for prevention, diagnosis, treatment and rehabilitation of patients with this type of pathology to a wide range of experts [6]. Implementation of the main provisions adapted clinical guidelines is difficult due to absence the official data on the prevalence and morbidity of PTSD in Ukraine, and cognitive asymmetry requires improvement of the evidence base for assessing the effectiveness of educational technologies [1]. In the «doctor-patient» system the nurse accepts an integrative function, which largely determines the effectiveness of the treatment process. That is why an elective course «Post-traumatic stress disorder» was introduced for the training of nurses

of educational degree «Magister» in the Higher State Educational Establishment (HSEE) of Ukraine «Bukovinian State Medical University». The work curriculum for studying the discipline has been developed, the necessary general and professional competencies have been identified for the subjects of the educational process, but the effectiveness of the teaching methods has not been researched else. Clear knowledge of basic diagnostic methods, ability to apply psychological interventions and provide emergency psychological assistance, to organize care and rehabilitation of victims of PTSD are important requirements in the formation and professional growth of experts the specialty 223 “Nursing” (educational degree «Magister»).

The Aim of research: to investigate the effectiveness of innovative interactive teaching methods in teaching the elective course “Post-traumatic stress disorder” for students of specialty 223 “Nursing” (educational degree “Magister”).

Results and discussion. According to the recommendations of «VA/DoD Clinical Practice Guideline for the Management of Post-Traumatic Stress» (2010), education should in-

clude sufficient information on the manifestations of PTSD and causes of behavioral problems with family and friends, professional problems, positive messages for the timely detection and promoting positive ways to overcome PTSD describing simple strategies to cope the symptoms and problems that develop, and setting on the need for some time to master and / or recovery. In HSEE of Ukraine “Bukovinian State Medical University” teaching of an elective course “Post-traumatic stress disorder” provides for first-year students the specialty 223 “Nursing” (educational degree “Magister”) since 2016. According to the approved curricula for the study of this discipline 3 credits (90 hrs.) are allocated, 40 hours. (44,44%) of them are practical classes and 50 hours. (55,56%) reserved for organization of extracurricular self-preparation of students. The subject of study of discipline is learning concepts: trauma, stress, post-traumatic stress disorder and methods of a survey people with PTSD, and detection the life-threatening psychosomatic conditions that can occur in victims of effects of traumatic situation, the organization of primary care and prevention late reactions in people with PTSD. The ed-

ucational course is based on a wide range of interdisciplinary links and provides the students to acquire the competences both general and specific (professional) as the ability to perform nursing interventions according to clinical protocols and standards of nursing activities. To control the level of knowledges acquiring during the practical classes the various pedagogic methods both the traditional (interviews, debates, “brain-assault”, “business games”, solving of tests and situational tasks) and innovative (virtual patients scenarios, branching cases methods and simulation technologies) have been tested. Creative and research activity of students in solving problems is encouraged in order to develop clinical thinking. Information singularity, caused by increasing of information load, and reducing of curriculum time, and difficulty of clinical situations modeling, is one of the features of the teaching this discipline.

To overcome these problems in the graduating Department of Patients Care and Higher Nursing Education the effectiveness of innovative educational technologies have been evaluated on the base of developed e-learning course (ELC) “Post-traumatic

stress disorder (elective course)” for students the specialty 223 “Nursing” (educational degree “Magister”). Structure of ELC corresponds to approved Regulations and contains a glossary, methodical instructions, abstracts, multimedia and tests for self-control. The main advantages of the developed ELC were convenience and systemic consistency of learning content, change from one-time assessment to the monitoring and evaluation the competencies of subject of educational process and evaluation of degree of the material using to make decisions.

The results of mastering of practical skills and abilities were evaluated by the indicators of success such as: percentage of correct answers to standardized test questions during determining the initial level and after the debriefing of clinical situation, absolute and qualitative progress in the discipline during the final knowledge control. The research of the initial level of knowledge revealed approximately the same percentage of correct answers of students to questions from a well-known base, which varied within 88-95%. However, when attempting to test the «closed» database of tasks, the best level of knowledge

was detected in students after the debriefing of virtual patients scenarios, which was 70,6% of the correct answers, as compared with level of 54,5% after applying the method of linear cases. The best performance indicators (75,8% of the correct answers to test tasks, 100% qualitative progress) were detected when the method of branching cases in the problem-oriented learning system was used. Thus, individual training and work in small groups using the virtual patients scenarios helps to master the techniques of psychological interventions and to develop communication skills and organizational abilities on planning the psychosocial rehabilitation and care of persons with PTSD, which increases the accessibility of qualified psychological assistance.

Conclusions. The transfer of knowledges in the system of problem-oriented learning by using of the method of branching cases in virtual patients scenarios is more effective for the acquirement of professional competences of nurses the educational degree “Magister” from the elective course “Posttraumatic stress disorder”.

References:

1. Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах «Посттравматич-

- ний стресовий розлад» [Електронний документ], 2016. – Режим доступу: www.dec.gov.ua/mtd/_ptsr.html
2. A Systematic Review and Meta-Analysis of e-Mental Health Interventions to Treat Symptoms of Posttraumatic Stress [Electronic resource]. / Simblett S., Birch J., Matcham F. [et al.] // JMIR Ment Health. – 2017. – V. 17; 4(2). -- Access mode: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/28526672>
  3. Clinical Practice Guideline for the Treatment of Posttraumatic Stress Disorder (PTSD) in Adults / [C. A. Courtois, J. Sonis, L. S. Brown et al.]. – USA: APA, 2017. – Access mode: <https://www.apa.org/about/offices/directorates/guidelines/ptsd.pdf>
  4. Keen N., Hunter E.C. M., Peters E. Integrated Trauma-Focused Cognitive-Behavioural Therapy for Posttraumatic Stress and Psychotic Symptoms: A Case-Series Study Using Imaginal Reprocessing Strategies. Front Psychiatry. 2017 Jun 1; 8:92. doi: 10.3389/fpsy.2017.00092.
  5. Posttraumatic Stress Disorder /Scientific and Professional Dimensions (2nd Edition) [Electronic book] / [J.D. Ford, D.J. Grasso, J.D. Elhai et al.]. – Elsevier Academic Press, 2015. – Access mode: <http://www.sciencedirect.com/science/book/9780128012888>
  6. Реакція на важкий стрес та розлади адаптації. Посттравматичний стресовий розлад. (Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високо спеціалізованої) медичної допомоги). НейроNews. 2016. №3 (78). С.49-64.

РОЛЬ ГЕНДЕРНОГО КОМПОНЕНТУ У ЗМІСТІ ЗАНЯТЬ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УНІВЕРСИТЕТІ

Васильченко О.І.

Кандидат педагогічних наук Запорізький національний університет

Ключові слова: студент університету; гендерний компонент; гендерні упередження; іноземна мова професійно-комунікативної спрямованості; самореалізація.

Keywords: University student; gender component; gender prejudice; foreign language for specific purposes; self-development.

Інтенсивність професійної підготовки майбутніх фахівців в університеті диктує сучасній системі вищої освіти завдання щодо пошуку нових форм і методів підготовки студентів, які нададуть можливість не тільки підготувати висококваліфікованих спеціалістів, а й сформувати сучасну особистість, вільну від гендерних упереджень і стереотипів, які гальмують розвиток особистості, заважають виконувати різні соціальні ролі в залежності від трансформаційних процесів, які відбуваються у сучасному суспільстві.

Задля ефективного використання аудиторного навчання студентів університету та з метою вирішення поставленого завдання, нами було розроблено та інтегровано гендер-

ний компонент у зміст занять з іноземної мови професійно-комунікативної спрямованості.

Практичний досвід показав, що «Іноземна мова професійно-комунікативного спрямованості» дозволяє студентській молоді не тільки оволодіти іноземною мовою, а й разом з тим надає можливість використовувати мову, як інструмент для аналізу проблемних гендерних ситуацій, адже мова це продукт культури, який постає як система знаків та символів, та передає ставлення до предмета обговорення того, хто висловлюється. У викладанні іноземної мови «міжкультурне навчання» є важливим підходом, який ґрунтується на «посередництві між культурами», «особистісній взаємодії з різноманіттям» [1].

В цьому контексті особливо актуальним стало питання розвитку навичок позитивного, діалогічного спілкування з метою ефективної міжстатевої взаємодії в майбутній професійній діяльності: вміння вислуховувати, діалогічність, утримання від агресії, а також ознайомлення студентів з гендерними уявленнями щодо існування поняття чоловічий або жіночий стилі спілкування.

Використання рольових та ділових ігор, дискусій під час навчального процесу сприяло розвитку аналізу та рефлексії студентів, усвідомленню того факту, що найбільш ефективною є сумісна творча діяльність представників обох статей, яка надає можливість проявити унікальні гендерні характеристики для ефективного вирішення поставленого завдання.

Під час розробки та впровадження гендерного компоненту ми дотримувалися таких критеріїв: 1) автентичність навчального матеріалу; 2) цікавість поставлення проблем для студентів; 3) гендерна спрямованість; 4) відповідність реальним життєвим ситуаціям ("real-life situation").

Важливою в цьому контексті є також роль педагога по сприянню

та забезпеченню активної сумісної діяльності всіх учасників навчально-виховного процесу, їхнього включення в діяльність на засадах гендерної рівності. Педагог має забезпечувати гендерну збалансованість навчального матеріалу, недопущення сексистських агресивних висловлювань під час взаємодії студентів.

Так, наприклад, тема «Гендерні стереотипи в суспільстві» передбачала розгляд питань, пов'язаних з існуванням гендерних стереотипів та упереджень у професійній, громадській та сімейній діяльності. Студентам у формі рольової гри було необхідно надати свою думку про існування гендерних упереджень щодо ролі чоловіка і жінки на робочому місці. Одним з завдань було створення ситуації щодо розкриття явища «скляна стеля». Студенти мали можливість вільного вибору способів вирішення рольової ситуації, обґрунтування та розуміння доцільності такого вибору, адже студенти юнаки та дівчата, незважаючи на умовність ігрової ситуації діють реально, намагаючись спрогнозувати свою поведінку.

З метою усвідомлення студентами дотримання гендерних норм поведінки важливим стало створення ситуацій з правом вибору. У цьому контексті нам допомогла робота в парах, групах. Так, наприклад, студентам було запропоновано обговорити такі ситуації, як «Безробітний чоловік, працююча жінка. Хатні ролі та обов'язки», з визначення можливих гендерних проблем та шляхів їх вирішення. За результатами обговорення було наголошено, що кожен має право на повагу, самореалізацію. Разом з тим поставлене завдання змусило студентів замислитися та піддати сумніву правильність розподілу навантаження між чоловіками та жінками з хатньої роботи, догляду за дітьми тощо.

Отже, використання гендерно орієнтованого компоненту у змісті навчального матеріалу під час викладання іноземної мови в університеті дозволило залучити студентів не тільки до опанування іноземною мовою професійного спрямування, але й сприяло усвідомленню студентами існування гендерних упереджень, стереотипів, які заважають повноцінній самореалізації особистості та ефективному міжособистісному спілкуванню.

ЛІТЕРАТУРА

1. Kramsch Claire. Language and Culture Research methods and approaches in Applied Linguistics: Looking back and moving forward Edited by Rosa M. Manchon [AILA Review 27] 2014. pp30-55 URL: <https://benjamins.com/catalog/aila.27.../aila.27.02kra.pdf>

МОДЕЛЬ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРАКТИЧНИХ ПСИХОЛОГІВ

Вінтюк Ю. В.

Кандидат психологічних наук,
доцент кафедри Теоретичної та практичної психології
Національного університету “Львівська політехніка”

Ключові слова: підготовка майбутніх фахових психологів, формування професійної компетентності, моделювання процесу підготовки фахівців у ВНЗ, модель процесу формування професійної компетентності.

Key words: training of future psychologists, shaping of professional competency, modelling of experts training process at HEE, model of shaping professional competency.

Широке впровадження компетентнісного підходу в процес підготовки фахівців в освітніх закладах нашої держави вимагає розробки та застосування відповідних методів, необхідних для планування та реалізації адекватних і доцільних навчально-виховних впливів. Одним з таких є метод моделювання, що дозволяє представити даний підхід як цілісну систему заходів, від постановки мети до досягнення запланованого результату. Висловлене повною мірою стосується також формування професійної компетентності практичних психологів у ВНЗ в сучасних умовах; що й зумовлює актуальність і доцільність даного дослідження.

Мета роботи: розробити модель процесу формування професійної компетентності майбутніх практичних психологів під час навчання у ВНЗ.

Враховуючи наявний досвід підготовки фахівців у сучасних умовах із застосування компетентнісного підходу до їхньої підготовки, а також здійснений аналіз публікацій за темою дослідження, можна запропонувати модель процесу формування професійної компетентності майбутніх практичних психологів. Розроблена модель узгоджується з логікою навчального процесу, і враховує його зміст, організаційні умови, навчально-методичне забезпечення й інші особливості форму-

вання професійної компетентності майбутніх фахівців. Її представлення буде здійснено шляхом опису окремих складових компонентів, або блоків моделі, з зазначенням підпорядкування їй основних зв'язків між ними.

1. *Цільово-мотиваційний* компонент розробленої моделі передбачає наявність соціального замовлення, і містить мету формування професійної компетентності майбутніх фахових психологів, а також завдання, вирішення яких передбачає її досягнення. Метою процесу формування є підвищення рівня професійної компетентності студентів-психологів у сучасних умовах відповідно до чинних вимог. Реалізація даної мети передбачає виконання наступних завдань: формування мотивів навчальної діяльності, спрямованих на засвоєння знань і професійний розвиток; забезпечення сукупністю знань, вмінь та навичок, необхідних для досягнення необхідних результатів фахової діяльності; набуття студентами практичного досвіду у вирішенні професійних завдань; вироблення навичок самоконтролю та самоуправління в процесі професійної діяльності й

ін. Даний компонент моделі є головним в ієрархії та з'єднаний через систему відповідних зв'язків із усіма іншими блоками.

2. *Методологічно-концептуальний* компонент розкриває основні системоутворюючі складові моделі й об'єктивні закономірності, які визначають стратегію діяльності з формування професійної компетентності майбутніх фахових психологів. Включає методологічні підходи, які визначають шляхи і стратегічні орієнтири формування професійної компетентності; принципи, що забезпечують реалізацію обраних підходів; а також функції навчально-виховного процесу, котрі реалізують визначені підходи і принципи при виконанні поставлених завдань. Цей блок також пов'язаний через систему доцільних зв'язків з іншими блоками моделі.

3. *Стратегічно-нормативний* компонент моделі містить певні задані еталони, що визначають параметри навчально-виховного процесу у ВНЗ, і включає професійні стандарти, які забезпечують відповідність потрібного рівня підготовки фахівців; визначені компетенції фахового психолога, як сукупність вимог до його підготовки; і конкретні

рівні компетентності фахового психолога; а також має необхідні зв'язки з іншими блоками моделі.

4. *Змістово-організаційний* компонент містить змістове наповнення процесу підготовки фахових психологів і визначає засади його реалізації. Він включає зміст підготовки фахівців у ВНЗ, як систему знань, вмінь, навичок та особистісних якостей, необхідних для успішного виконання діяльності професійного психолога (що реалізується через цикли: фундаментальних дисциплін; загально-професійних дисциплін; професійно-орієнтованих дисциплін і різні види практик); а також педагогічні умови, необхідні для налагодження цілісного навчально-виховного процесу у вищій школі. Всі умови поділяють на дві групи – суб'єктивні (внутрішньо-особистісні) і об'єктивні (зовнішні).

5. *Діяльнісно-процесуальний* компонент моделі передбачає реалізацію навчальної діяльності, і включає етапи етапи формування компетенції: цільовий, мотиваційний, когнітивний, діяльнісний і рефлексивний; а також змістове наповнення, яке відображає науково обґрунтовану та впорядковану

сукупність процедур, операцій і дій, що забезпечують формування професійної компетентності майбутніх фахових психологів. Згідно з цим, він містить: аудиторні та позааудиторні заняття; науково-дослідну; навчально-професійну; психолого-педагогічну підтримку викладацьким складом, що здійснюється для забезпечення навчально-виховного процесу; різні види інноваційного забезпечення навчального процесу, а також міжособистісну взаємодію в процесі навчання. Процес формування професійної компетентності передбачає застосування відповідних форм, методів і засобів. Даний блок моделі поєднує всі блоки і забезпечує їхнє функціонування як цілісної системи.

6. *Діагностично-оціночний* компонент розробленої моделі передбачає оцінювання ефективності процесу формування професійної компетентності майбутніх фахових психологів за науково обґрунтованими критеріями, показниками та рівнями сформованості. Включає: критерії (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний і особистісний); показники (оцінювання з використанням відповідних шкал, еталонів

та ін.); рівні сформованості (недостатній, достатній, добрий, високий); моніторинг процесу (види, форми, методи); він також включений у систему необхідними зв'язками.

7. *Результативно-коригуючий* компонент моделі передбачає аналіз даних, отриманих у процесі діагностики, їх узагальнення, розробку методичних рекомендацій стосовно впровадження в процес підготовки фахових психологів у ВНЗ, а також визначення перспектив подальших змін. Результатом процесу, який представляє запропонована модель, є сформованість професійної компетентності майбутніх фахових психологів. Модель також передбачає наявність зворотнього зв'язку між результатом та кожним блоком моделі; відповідно, деталізація структури професійної компетентності дозволяє точніше визначати взаємозв'язки між складовими навчального процесу та його кінцевим результатом.

Детальнішу інформацію про дану розробку поміщено в статті на дану тему [1].

Висновок. Доступні наукові розробки, а також власний досвід підготовки майбутніх практичних психологів дозволили з'ясувати особливості процесу підготовки фахівців, і на цій основі створити модель процесу формування їхньої професійної компетентності у ВНЗ. Розроблена модель формування професійної компетентності майбутніх фахових психологів відповідає чинним вимогам до підготовки фахівців у вищій школі, враховує наявні особливості їхнього навчання та виховання в даний час і призначена сприяти оптимізації навчально-виховного процесу.

Література:

1. Вінтюк Ю. В. Модель формування професійної компетентності майбутніх психологів у процесі фахового навчання / Ю. В. Вінтюк // Вісник черкаського університету. – Серія: Педагогічні науки. – 2018. – № 8. – С. 42-48.

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЗМІСТУ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ З ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГА-ХОРЕОГРАФА

Добролюбова Н. В.

аспірантка,

Українська інженерно-педагогічна академія, аспірантка, м. Харків

Хореографія як вид мистецтва володіє прихованими резервами для розвитку і виховання дітей та молоді. Це синтетичний вид мистецтва, основним засобом якого є рух у всьому його різноманітті. Найвищою виразності воно досягає при музичному оформленні. Музика – це опора танцю. Рух і музика, одночасно впливаючи на організм, формують його емоційну сферу, координацію, музикальність і артистичність, впливають на його руховий апарат, розвивають слухову, зорову, моторну (або м'язову) пам'ять, вчать благородним манерам. Вихованець пізнає різноманіття танцю: класичного, народного, бального, сучасного та ін. Хореографія виховує комунікабельність, працьовитість, вміння добиватися мети, формує емоційну культуру спілкування. Крім того, вона розвиває асоціативне мислення, спонукає до творчості. Систематична

робота над музикальністю, координацією, просторовою орієнтацією допомагає дітям зрозуміти себе, краще сприймати навколишню дійсність, вільно і активно використовувати свої знання і вміння не тільки на заняттях танцем, а й у повсякденному житті.

Танцювальне мистецтво має величезну силу у вихованні творчої, всебічно розвиненої особистості. Заняття хореографією долучають дитини до світу прекрасного, виховують художній смак. Зіткнення з танцем вчить дітей слухати, сприймати, оцінювати і любити музику. Хореографічні заняття вдосконалюють дітей фізично, зміцнюють їх здоров'я. Вони сприяють правильному розвитку кістково-м'язового апарату, позбавлення від фізичних недоліків, максимально виправляють порушення постави, формують красиву статуру. Ці заняття добре знімають

напруту, активізують увагу, посилюють емоційну реакцію і, в цілому, підвищують життєвий тонус молоді. В танці знаходить вираз життєрадісність і активність дитини, розвивається його творча фантазія, творчі здібності: вихованець вчиться сам створювати пластичний образ. Виступи перед глядачами є головним виховним засобом: переживання успіху приносить молоді моральне задоволення, створюються умови для реалізації творчого потенціалу, виховуються почуття відповідальності, дружби, товариства. Тому головне завдання педагога – допомогти вихованцям проникнути в світ музики і танцю, а не підготувати їх до професійної сцени. Тому проблемам поліпшення висококласного створення, результативних технологій і модифікацій викладання професіонала в галузі культури, професійного самовизначення особистості до творчої діяльності присвячені роботи Л. С. Жаркової, А. Р. Казакової, В. П. Подвойського, М. Н. Ярошенко та ін.

Нові концепції, які мають пряме відношення до оновлення професійної підготовки і перепідготовки педагога, наприклад, концепції

розвитку та формування педагогічної майстерності, цілісного педагогічного процесу; інноваційної діяльності, гуманістичної педагогіки, саморозвитку особистості педагога, розробки педагогічних систем і педагогічних технологій, нові напрямки дослідження системи безперервної педагогічної освіти, вищої педагогічної освіти та професійної підготовки педагога. Дослідження науковців підтверджують, що творчості необхідно навчати, творча компетентність майбутнього професіонала знаходиться в залежності не лише від внутрішніх передумов, але і від якості професійного навчання, в процесі якого здобувачі освіти набувають культурні орієнтири для роботи в океані інформації, набувають навички творчої роботи, здатність до творчості [1, 2].

На сьогодні процедура перебудови та покращення викладацької концепції передбачає відбір новітніх думок, ідей, технологій, конфігурацій і методів організації навчального процесу, оновлення учбових програм з метою бездоганно-креативного формування і розвитку особистості на основі її внутрішніх мотивів, концепції цін-

ностей і професійних цілей. Значущим чинником особистісно-спрямованої освіти є формування та запровадження спеціалізованих модифікацій викладання, що забезпечують справжню ймовірність впровадження і здійснення індивідуальних програм та проектів, що спонукають динамічність здобувача освіти в оволодінні методами і засобами хореографічного навчання, необхідних з метою виявлення індивідуальності, духовності, креативної основи.

Одним із засобів формування особистісних викладацьких якостей здобувача освіти висококласної підготовки педагога-хореографа у закладах вищої освіти культури і мистецтв, вважається авторська викладацька методика. Протириччя між збільшеною потребою суспільства у професійній освіті та розвитку фахівця як творчо активної особистості, і недостатньою теоретичною і методологічною розробленістю системи художньо-педагогічної підготовки педагога-хореографа в умовах вищої освіти виявляють необхідність нових форм, технологій. Для того щоб бути педагогом-хореографом, необхідно володіти не лише здібностями до

даного виду творчості, але також мати гарну освіту. Професійні якості педагога-хореографа укладаються з безлічі складових – це прекрасно сформована уява, уміння міркувати хореографічними образами і вигадувати численну кількість хореографічних композицій і всьому цьому передують знання, вони розкривають культурний кругозір. Масштаб знань містить величезну роль з метою отримання авторитетності викладача.

Необхідні умови підвищення якості майбутніх педагогів-хореографів у закладах вищої освіти культури і мистецтв, у відповідності з реалізацією новітніх освітніх стандартів поряд з навчанням хореографічним здібностям, вважаються: виявлення індивідуальних особливостей здобувачів освіти, формування інтелекту, формування володіння педагогічними прийомами передачі хореографічних ідей, задумів і знань своїм учням в ході майбутньої професійної роботи; знання організації креативного процесу в хореографічному колективі. Необхідні здібності, якими зобов'язаний володіти педагог-хореограф: спостережливість, компетентність, оптимістичне моделю-

вання, педагогічна уява, вміння планувати результати власної діяльності, організаторські здібності, мобільність, адекватність реакції. Необхідні особистісні якості сучасного педагога-хореографа: наявність світогляду, здатність створювати, зацікавлювати, доброзичливість і терпіння, здатність цінувати кожную особистість, володіти неупередженим інтересом до своєї діяльності.

Практично кожен педагог-хореограф має свої авторські способи і прийоми, які застосовує в ході педагогічної діяльності. При цьому, основою повинні служити знання в галузі історії та естетики хореографічного мистецтва, володіння практичними технологіями роботи над хореографічним твором, подання суті професії, наявність професійних здібностей, духовно-креативні необхідності.

Безперечно, функціонуюча аж до даного періоду технологія професійної підготовки педагога-хореографа стала неактуальною. Вона мало відображає ті вимоги сучасного мистецтва, які пред'являються до професії хореографа. У професійному мистецтві найбільш значущими стають функції, які в біль-

шій мірі відображають комунікативний і проектувальний типи роботи. До них зараховуються, освітня (єдина оцінка креативного ходу), аналітична (роз'яснення внутрішнього змісту і зовнішніх проявів процесу створення хореографічного твору), футурологічна (передбачення тенденцій подальшого формування), управлінська (встановлення рекомендацій з метою подальшого функціонування процесу подання хореографічного твору і реалізації керівництва ним). Сутність професійної підготовки майбутніх педагогів-хореографів у сучасному суспільстві має необхідність в значній переоцінці, зорієнтованості на формування і розвиток компетентного, креативного професіонала нового стандарту. Сучасна соціокультурна ситуація в суспільстві, технічне зростання та удосконалення вимагають творчого осмислення накопиченого досвіду, вдосконалення змісту освітніх програм професійної підготовки педагога-хореографа.

В Харківському вищому коледжі мистецтв на відділенні «Народна хореографія» був проведений педагогічний експеримент. Було внесено деякі зміни до початкової програ-

ми з дисципліни «Композиція і постановка танцю». А саме: тема першого семестру навчальної дисципліни звучить, як «Постановка танцю за записом». В першій половині необхідних хореографічних постановок був використаний попередній варіант запису (літературний), а в другій половині використовувався відеотанець. На контрольному занятті студенти продемонстрували свої роботи. Академічний показ переглянули викладачі та студенти відділення «Народна хореографія». Було проведено анкетування глядачів щодо сприйняття побачених хореографічних композицій. Участь в анкетуванні прийняли шість викладачів та 40 студентів відділення. За результатами анкетування були виявлені такі результати: загальне враження від продемонстрованих хореографічних композицій – 96 % глядачів оцінили на 10 балів; різниця між танцями по запису літературному (паперовому) та по відеозапису була очевидною; оцінка танцю за записом літературним була оцінена в середньому на 6-7 балів; оцінка танцю за записом по відео була оцінена в середньому на 9-10 балів; хореографічні компози-

ції відтворенні по відеозапису сподобались більше 96 % глядачів; також 96 % глядачів оцінили танець по відеозапису більш сучасним та виразним; загальне враження на 10 балів було оцінено 96% глядачів.

Окрім анкетування глядачів також було проведено анкетування виконавців-постановників. За результатами анкетування були виявлені такі результати: загальне враження від поставлених хореографічних композицій виконавці оцінили на 10 балів; різниця між танцями по запису літературному (паперовому) та по відеозапису була очевидною; оцінка танцю за записом літературним була оцінена в середньому на 6 балів; оцінка танцю за записом по відео була оцінена в середньому на 10 балів; хореографічні композиції відтворенні по відеозапису сподобались більше 100 % постановникам; також 100 % постановників оцінили танець по відеозапису більш сучасним та виразним; загальне враження на 10 балів було оцінено 100% постановників.

Висновки. Удосконалення та оновлення освітніх програм має значну роль в розвитку професійного фахівця в галузі хореографіч-

ного мистецтва. Таким чином, впровадження в заняття постановки відеотанцю є більш сучасним та актуальним, а для виконавців-постановників вона є більш комфортною для опрацювання. Неодмінними умовами підвищення якості майбутніх педагогів-хореографів у закладах вищої освіти мистецтв і культури відповідно з реалізацією нових освітніх стандартів є розкриття індивідуальності кожного студента, який вільно володіє педагогічними прийомами передачі хо-

реографічних ідей, задумів і знань організації творчого процесу в хореографічному колективі.

Список використаних джерел:

1. Алексанян С. Н. Средства и методы хореографи в танцевальной аэробике: учебно-методическое пособие / С. Н. Алексанян, Е. Н. Коюмджян, О. А. Шарина. – Екатеринбург: Изд-во Урал. ун-та, 2016. – 110 с.
2. Казакова А. Г. Современные педагогические технологии в дополнительном профессиональном образовании преподавателей: монография / А. Г. Казакова. – М.: Профиздат, 2000. – 200 с.

СОЦІАЛЬНО ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД В ОСВІТІ

Ашиток Н. І.,

доктор філософських наук,

професор кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти

Дрогобицького державного педагогічного університету

імені Івана Франка,

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Ключові слова: освіта, особистісно орієнтований підхід, соціально орієнтований підхід до освіти, особистість, особистісно орієнтована освіта.

Key words: education, personality oriented approach, socially oriented approach to education, personality, personality oriented educations.

Модернізація соціально-економічних, політичних, культурних сфер сучасної України зумовлює необхідність виховання підростаючого покоління, здатного до особистісного зростання, активного включення в соціальне життя країни. Тому сьогодні набуває актуальності проблема пошуку шляхів оптимізації освіти, що потребує обґрунтування нових підходів до її організації. Одним з таких підходів є соціально особистісний.

Засади особистісного підходу в освіті в соціальному плані розроблялись у роботах С. У. Гончаренка, Є. В. Бондаревської, О. С. Вакуліна, І. А. Зязюна, Г. С. Костюка, Г. О. Кузьминої, М. І. Лукьянкової,

В. В. Нестеренко, Н. В. Пономарьової та ін. Соціально-особистісний підхід був предметом вивчення в працях Р. Х. Вайноли, Л. І. Гриценко, В. І. Загвягінського, Е. Ф. Зеєра, Г. М. Романцева, Г. Г. Мікерової та ін. [1, 61–71; 2; 3, 10 – 15; 4, 16 – 21; 7]. Незважаючи на наявність численних праць, присвячених вивченню проблем соціально особистісного навчання і виховання, дослідження у цьому напрямі залишаються актуальними, зокрема, існує потреба розмежування особистісно орієнтованого та соціально орієнтованого підходів.

У працях науковців особистісний підхід (цей термін часто вживається як рівнозначний особис-

тісно орієнтованому підходу) деколи трактується як пріоритетний при недооцінці соціальної складової у процесі навчання і виховання дитини. Наприклад, на думку Н. В. Пономарьової, «особистісно орієнтований підхід – це методологічна орієнтація в педагогічній діяльності, що дозволяє за допомогою опори на систему взаємопов'язаних понять, ідей і способів дій забезпечувати і підтримувати процеси самопізнання, самобудівництва і самореалізації особистості дитини, розвитку її неповторної індивідуальності. По-перше, особистісно орієнтований підхід спрямований на задоволення потреб і інтересів більшою мірою дитини, ніж взаємодіючих з нею державних і громадських інститутів. По-друге, при використанні даного підходу педагог докладає основні зусилля не для формування у дітей соціально типових властивостей, а для розвитку в кожній з них унікальних особистісних якостей» [9]. На наш погляд, недооцінка соціальної складової при становлення особистості неприпустима, адже, як наголошують науковці, особистістю (а для людини, індивіда властива соціальна

сутність) не народжуються, а стають у суспільстві. «Особистість можна визначити як відносно стійку і цілісну систему соціальних якостей, що характеризують даного індивіда, набуваються і розвиваються ним у процесі взаємодії з іншими людьми і є продуктом суспільного розвитку [7]. Як слушно зауважує О. Е. Ідрісов, при визначенні особистісної орієнтації освіти неминуче відбувається розширення джерел постановки педагогічної мети. Традиційно розглядаються два джерела цілепокладання – соціум, його «замовлення» і дитина, потреби її розвитку. Загалом, між цими джерелами, зазначає дослідник, немає суперечності, хоча їх абсолютизація призводила до антагоністичних поглядів, відомих у педагогіці як теорії «вільного» та «авторитарного» виховання [5]. На сьогоднішній день зберігають актуальність доцільність використання зазначених джерел цілепокладання і неприпустимість абсолютизації одного з них у сучасній освіті.

Досліджуючи тенденції розвитку освіти, В. І. Загвягінський зазначив: «Долаючи одну крайність – яскраво виражене колективне на-

чало, ми тут же впадаємо в іншу крайність – індивідуалізм. І навіть ще тільки-тільки освоювана школою технологія особистісно орієнтованого навчання і виховання (ООНВ), що несе величезний гуманістичний потенціал, може нанести шкоду, якщо її тлумачити як загально стратегічний орієнтир, адже освіта і виховання втрачають сенс, якщо вони не наповнені соціальним змістом. Освіта в стратегічному плані має бути соціально-особистісно орієнтованою: або не ООНВ, а СООВН – соціально-особистісно орієнтованим вихованням і навчанням, що є не особистісними, а соціально-особистісними реалізацією та самореалізацією вихованців [3, 11]. У роботі Е. Ф. Зеєра та Г. М. Романцева є коментар цієї думки В. І. Загвягінського. У коментарі зазначено, що з аргументацією дослідника можна було б погодитися, проте, якщо звернутися до визнаного у вітчизняній психології визначення особистості, згідно з яким особистість це «... особлива якість, що набувається індивідом у суспільстві, в сукупності відносин, суспільних за своєю природою, у які індивід втягується» [6, 385], то стає очевид-

ним, що освіта, яка орієнтована на особистість учня, не може не бути соціально орієнтованою [4, 16 – 21]. Е. Ф. Зеєр та Г. М. Романцев вважають, що використання терміна соціально-особистісно орієнтоване навчання є не коректним, оскільки реальною основою особистості людини визнається сукупність її відношень до світу, які є суспільними за своєю природою і реалізуються разом. На наш погляд, у результаті вживання частково однакових термінів відбулося непорозуміння. В. І. Загвягінський не виокремлював у структурі особистості, що формується, особистісну і соціальну складову, він лише хотів підкреслити недооцінку в сучасній освіті колективного начала і необхідність при навчанні і вихованні дітей орієнтуватися не лише на їхні потреби, а й на потреби суспільства. Дійсно, на сьогоднішній день в освіті приділяється надмірна увага індивідуально-особистісним досягненням учнів, що часто призводить до порушення цілісності в формуванні особистості та до її соціальної незрілості. У сфері освіти необхідно дотримуватися гармонії особистісного і соціального, враховувати не лише запити

особистості учня, а й потреби суспільства.

Особистісно орієнтований (у даному випадку, на наш погляд, доречнішим є термін індивідуалізовано орієнтований, тобто орієнтований на формування індивідуальних якостей особистості) та соціально орієнтований підходи до навчання і виховання можна умовно виокремити у цілісному процесі розвитку дитини. Так само умовно можна виділити дві генеральні лінії – соціалізацію та індивідуалізацію, на яких базуються ці підходи. Перша з них, соціалізація, пов'язана з засвоєнням молодого людиною соціально схвалюваних ідеалів, норм і способів поведінки та діяльності. Це сприяє формуванню у дітей уявлень про суспільство, його культуру і традиції, розвитку у дітей соціально значущих якостей, становленню у них адаптаційних механізмів успішного існування у людському середовищі. Соціалізація формує в людині соціально типове. Друга лінія, що названа індивідуалізацією, пов'язана зі становленням і проявом індивідуальності людини, її особливих зовнішнього вигляду і внутрішнього світу, неповторного стилю спілкування. Інди-

відуалізація сприяє розвитку індивідуального в людині. Індивідуалізація і соціалізація не є антагоністичними процесами, навпаки, вони взаємодоповнюють один одного. При їх гармонійній взаємодії формується унікальна різностороння та успішна у суспільстві особистість. У наш час підсумком цих процесів, є особистість, у якій, як зазначає Н. В. Пономарьова яскраво проявляються специфічні, притаманні лише їй якості, що характеризують її як індивідуальність. Звідси зростання суспільного інтересу до проблем особистості, її індивідуальності, способам впливу на неї [8].

В сучасній педагогічній науці термін *особистісний підхід* вживається для позначення ідеї, концепції, точки зору чи позиції, сукупності принципів, яка обумовлює дослідження або організацію процесу навчання і виховання, спрямованих не лише на формування особистості, а й для позначення процесу, спрямованого на задоволення запитів та інтересів особистості. На наш погляд, у таких випадках доречніше вживати термін особистісно центрований підхід, який, зокрема, вживається у пра-

цях Р. Вайноли, С. Гончаренка, В. Серікова, С. Яценко та ін. Сучасне розуміння особистісного підходу (або особистісно центрованого підходу) окреслили у 60-і роки ХХ століття представники напрямку гуманістичної психології (К. Роджерс, А. Маслоу, Р. Мей, В. Франкл), які стверджували, що повноцінне виховання можливе лише в тому випадку, коли освітні заклади спрямовуватимуть свою діяльність на формування унікального «Я» кожної особистості [1]. Замість традиційної моделі освіти Карл Роджерс запропонував нову – РСА (Person Centered Approach – концентрацію на особистість). За цією моделлю навчання стає особистісним вибором кожного індивідуума, а сам процес навчання набуває ознак саморозвитку особистості.

На нашу думку, не менш доцільним при становленні дитини є соціоцентричний підхід, який гарантує відтворення суспільства, забезпечує виконання соціального замовлення, сприяє формуванню соціально схвалюваних якостей людини. Наявність моно-підходу, тобто одновекторної спрямованості на особистісно орієнтовані тех-

нології розвитку людини, як слушно зауважує Р. Х. Вайнола, є однією з негативних тенденцій у сучасних підходах до освіти. Ще А. С. Макаренко довів своїм досвідом, що будувати педагогічну систему і обґрунтовувати педагогічні засади на одній концепції неефективно. В основі творчого (якісно нового) розвитку педагогічної системи повинен лежати принцип цілісності, що розглядається як єдність різних підходів. На основі аналізу представників вітчизняної педагогіки А. С. Макаренка, В. О. Сухомлинського, С. Т. Шацького дослідниця Л. І. Гриценко пропонує підхід до формування та розвитку особистості, який вона визначає як «особистісно-соціальну концепцію». Специфіка цієї концепції ґрунтується на інтеграції різноманітних підходів (антропоцентричних та соціоцентричних) в цілісному процесі виховання особистості. Авторка зазначає, що з 90-х років минулого століття в педагогічній науці став культивуватися виключно особистісно орієнтований підхід, що базується на засадах антропоцентричності. Не відкидаючи безумовно гуманістичних основ цього підходу, варто погодитись, що в

результаті було нівельовано значення принципу виховання і розвитку особистості в колективі [2]. «Особистісно-соціальна концепція», що будується на основі синтезу антропоцентричного і соціоцентричного підходів, реалізується за допомогою двох механізмів: 1) персоналізовані (особистісні) відносини (мікрорівень), у яких характер та інтенсивність розвитку суб'єктів виховання (педагога і вихованців) залежить від їх особистісних особливостей та від виду стосунків між суб'єктами; 2) система соціально орієнтованих відносин (макрорівень), формою організації яких є колектив (гуманно організоване співтовариство), пов'язаний з соціумом різноманітними залежностями [8].

Висновки. Ідея особистісної спрямованості в сучасній педагогічній літературі часто трактується як посилення уваги до вивчення і урахування індивідуальних особливостей та певне зневажання ролі соціального оточення, суспільства. Проте для особистісно орієнтованого та соціально орієнтованого підходів характерним є не протиставлення традицій та новаторства, а їх взаємодоповнюва-

ність. Гармонічне використання цих підходів забезпечує оптимізацію механізмів особистісного розвитку молоді особи як неповторної особистості, успішного представника суспільства.

Література

1. Вайнола Р. Х. Особливості професійної підготовки майбутнього педагога в контексті особистісного підходу / Р. Х. Вайнола // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. – Випуск 4. – С. 61–71.
2. Гриценко Л. И. Теория и методика воспитания: личностно-социальный подход: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Л. И. Гриценко. – М.: Академия, 2005. – 240 с.
3. Загвягинский В. И. Реальный гуманизм и тенденции развития образования / В. И. Загвягинский // Образование и наука. – 2000. – № 1. – С. 10 – 15.
4. Зеер Э. Ф., Романцев Г. М. Личностно ориентированное профессиональное образование / Э. Ф. Зеер, Г. М. Романцев // Педагогика. – №3. – 2002. – С. 16 – 21.
5. Идрисов А. Е. Личностно-ориентированный подход в развитии личности ребенка в процессе обучения в школе / А. Е. Идрисов. – Режим доступа: <http://xn--ilabbnckbmcl9fb.xn--plai> (Дата обращения: 27.07.2018).
6. Леонтьев А. Н. Избранные психологические произведения: В 2-х т. / А. Н. Леонтьев. – Т. I. – М.: Педагогика, 1983. – 392 с.

7. Личность как система. Процесс социализации личности. – Режим доступа: <https://studfiles.net/preview/5709551/> page:12 Дата обращения: 27.07.2018).
8. Микерова Г. Г. Основные концептуальные положения личностно-социального подхода в воспитании / Г. Г. Микерова – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/osnovnye-kontseptualnye-polozheniya-lichnostno-sotsialnogo-podhoda-v-vospitanii> (Дата обращения: 27.07.2018).
9. Пономарева Н. В. Личностно-ориентированный подход в обучении, с использованием эффективных методов и приемов / Н. В. Пономарева. – Режим доступа: <http://ext.spb.ru/2011-03-29-09-03-14/117-music/3431> (Дата обращения: 27.07.2018).

THE IMPORTANCE OF USING VIDEO TASKS IN TEACHING STUDENTS ENGLISH COMMUNICATION

Кузнецова Н.В.

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської мови та методики її викладання Херсонського державного університету, Херсонський Академічний ліцей ім. О.В. Мішукова при ХДУ ХМР
вчитель англійської мови

The article analyzes the new method of teaching students the English communication, changing of the form of conducting lessons, using the video tasks and the ICT. The teaching program of the dialogical speech for the students is developed taking into account: psychological features of students, age peculiarities, nature and specificity of dialogue, as the type of speaking activity. The special attention in the research is paid to the use of video material at the lesson as it is obvious that the use of video is a great help for foreign language teachers in stimulating and facilitating the target language. The experimental program is based on the conceptions of communicative and cognitive method of teaching English, didactic and methodical principles of teaching.

Keywords: the content of teaching, the ICT, video material, author's programs, principles of teaching, ability, individual exercises.

Nowadays, our country has made its way towards joining the European education system. Reforming the higher education of our state and the teaching of a foreign language we took part in the Bologna transformations, bringing the education to the level of modern world standards, updating the curricula and content of educational, teaching materials and textbooks.

Everyone knows that intellectual potential of any society in general and of every person in particular, the development of creative abilities of a person directly depends on the state of public education. Therefore, without a radical restructuring in this area, it is impossible to provide a new quality of education of the youth, to achieve social progress of the country [4: p. 58].

In modern Ukraine, typical programs and basic textbooks are not sufficiently aimed at achieving the goal and methodological supply of the content of students' education, which necessitates the revision of the content of the teaching of foreign languages. Little attention is paid to the use of modern information technologies. In this context, the development of methods for teaching students foreign-language communication using video material and ICT is relevant and up to date.

In our opinion, the main criterion for working with students nowadays is the practice of their creative potential development and the establishment of special programs and teaching materials to teach students the ability to communicate, the formation of leadership and other personal qualities that contribute to the future social realization of a creative person. These programs should differ from typical ones in a quality manner. But this difference should not be made by increasing the amount of training material, the pace of learning, the use of more complex tasks.

From the point of view of Matyushkin A.M., to improve such programs it is necessary to include a link

of problem generation in the process of teaching students. The problem-dialogical method of teaching corresponds more fully to this requirement. It implies the ability to conduct a problematic dialogue, during which the students independently discover the general idea. This method of teaching provides high cognitive motivation of students and requires constant teacher creativity [5].

One of the main tasks of teaching students English communication is the development of skills and abilities to express their thoughts in a dialogical form orally and in writing, to observe, study, copy, reproduce and creatively apply video material.

We are lucky to live in the age of digital technology. Information and communication technology (ICT) is a force that has changed many aspects of our live. ICT has been used worldwide to help people in business, trade, marketing, science, education and others [1]. Languages are not fixed but constantly changing, so is the media: television, radio and newspaper which are an extraordinarily rich source of language in use. The great tendency towards the use of ICT and its integration into the curriculum has gained a great importance. Particularly the use

of video has received increasing attention in recent studies on using technology in education [3].

Video material has many benefits in teaching English. For example, ICT is a powerful tool in presenting information in many different ways. It can make the class more interesting and lively. The learners feel more relaxed working with the various topics and tasks, and they also become more active, because they learn by applying the technology to a task rather than by being directly “instructed” by the technology [2]. Moreover the result of the questionnaires analysis showed the highly positive attitudes of students towards the use of video in learning English.

Particularly, we use visual material in foreign language teaching classrooms because of the increasing emphasis on communicative techniques, and it is obvious that the use of video is a great help for teachers in stimulating and facilitating the target language [3].

Video shows students how people behave in the culture whose language they are learning by bringing into the classroom a wide range of communicative situations. Another important factor for teachers that makes it more

interesting and enjoyable is that it helps to promote comprehension. Video makes meaning clearer by illustrating relationships in a way that is not possible with words, which proves a well-known saying that a picture is worth thousand words. Two minutes of video can provide an hour of classroom work, or it can be used to introduce a range of activity for five minutes. A ten-minute programme can be useful for more advanced students [3].

The forms of control of the learned material are various tasks: quizzes, colloquium, writing tests, which can be conducted in group and individual mode.

The basis of the teaching students English communication using video tasks are principles of continuity and long-term benefits – at each stage, the student approaches his independent cognitive-communicative research: from viewing, perceiving and translating texts to their analysis, making their own statements, creating micro and macro dialogues (their speech in discussions, debates, presentations of a project, etc.).

An important element of this methodology is the development of a system of exercises aimed at developing communicative competence of

students. In choosing the educational video material, we take into account the following criteria: 1) gradual, purposeful complication of tasks based on background knowledge and acquired skills and abilities of students; 2) equal alternation of variations of exercises; 3) educational and methodical expediency of using video material in the creation of dialogues; 4) the communicative significance of the text.

When choosing the material for students, we took into account the following factors:

1) cultural (the focus of texts on the formation of communicatively developed and educated youth); 2) thematic-content unity (a combination of the theme of the text of the video with its content, relevance and novelty, communicative orientation); 3) psychological (development of students attention, memory, thinking and other psycho-biological processes.)

The system of video exercises is developed by us in accordance with the concept of teaching methods, which is based on reproductive and productive means of knowledge acquisition and development of skills and abilities of dialogical speech tak-

ing into account the psychological characteristics of gifted students of this age.

During the development of our experimental methodology, students were offered the exercises that marked the place and form of realization, the subject, the degree of cognitive activity, the criterion of communicativeness:

1). The place of realization: classroom exercises were conducted for the purpose of consolidation of new knowledge, the development of speech skills of students and home-based exercises were performed by students at home after learning and understanding new linguistic concepts.

Classroom Exercises: You will watch the short video fragment about fashion, its history and current trends. Do the exercises in pairs.

Before you watch

Task 1. Work in pairs. Match the words to their definitions.

1. classic
  - a) wearing clothing that is popular now
2. trendy
  - b) the same as 'fashionable' or 'stylish,' but it sounds better because it's a French word
3. must-have

- c) newest, most recent
- 4. essential
- d) be popular, fashionable; short for 'in style'
- 5. vintage
- e) wanted, everybody has to have it
- 6. iconic
- f) what everyone else is wearing right now; a new, popular style
- 7. timeless
- g) something absolutely necessary!
- 8. to be in
- h) necessary, important, you must have it
- 9. hot
- i) old, but high quality and valuable; the item of clothing may have been worn before by someone else.
- 10. chic
- j) famous, memorable, representing a certain time and place
- 11. latest
- k) something that is still beautiful no matter how much time passes, no matter what the current trends or styles are
- 12. stylish / fashionable
- l) traditional, always fashionable/ stylish, popular for a long time

Task 2. Read the dialogue and fill in the missing phrases from the box. to look good in, go out of fashion,

old fashioned, casual clothes, must-have, getting dressed up, classic style, a slave to fashion, vintage clothes, a fashion icon

Alex: Do you enjoy buying clothes?

Peter: I used to ... yes ... like most young people I was a bit of 1. _____

and I'd always have to buy that 2. _____ shirt or pair of shoes. I'm not so bothered now though. I wouldn't feel comfortable wearing something 3. _____ but I'm not as bothered as I used to be about what I wear ...

Alex: What kind of clothes do you like to wear?

Marco: I prefer 4. _____ actually ... I hate 5. _____ for special occasions ... personally I think it's possible 6. _____ a pair of jeans ... but that's my opinion. I don't think my wife would call me

7. _____ that's for sure.

Alex: Are there many clothes shops where you live?

Sylvia: Yes ... there are lots in my town ... apart from the big chain stores we've got a couple of really nice shops that sell 8. _____ old clothes but in a 9. _____ that never really 10. _____. I love going there.

Watching

Task 3. Watch the video about fashion. Look through the questions below and choose one to ask your group mates. Be ready to agree/disagree with them and add your opinion.

Do you love clothes?

Do you follow trends?

Do you have an individual style?

What is it?

What kind of clothes do you buy?

Do you like second hand clothes?

Do you make your own clothes?

Do you mix-and-match styles?

How do people react to your style?

Do people complement you on your taste?

Do people criticize your style?

Do people ask you where you have bought your clothes?

Do you borrow / lend clothes?

What do you think will be the trend for this year?

Fashion (the text of the video)

Fashion is something we deal with everyday. Even people who say they don't care what they wear choose clothes every morning that say a lot about them and how they feel that day. We are constantly being bombarded with new fashion ideas from music, videos, books, and television.

Movies also have a big impact on what people wear. Musicians and other cultural icons have always influenced what we are wearing, but so have political figures and royalty. Newspapers and magazines report on what Elisabeth II wears. The death of Diana, the Princess of Wales, was a severe blow to the high fashion world, where her clothes were daily news.

Clothes can reveal what groups of people *are in*. In high school, groups have names: "Goths, Skaters, Preps, Herbs". Styles show who you are, but they also create stereotypes and distance between groups. For instance, a businessman might look at a boy with green hair and multiple piercings as a freak and outsider. But to another person, the boy is a strict conformist. He dresses a certain way to deliver the message of rebellion and separation, but within that group, the look is uniform.

Acceptance or rejection of a style is a reaction to the society we live in. Fashion is a language which tells a story about the person who wears it. "Clothes create a wordless means of communication that we all understand," according to Katherine Hamnett, a top British fashion designer. Hamnett became popular when her

t-shirts with large messages like “Choose Life” were worn by several rock bands.

There are many reasons we wear what we wear.

1. *Protection* from cold, rain and snow: mountain climbers wear high-tech outerwear to avoid frostbite and over-exposure.

2. *Physical attraction*: many styles are worn to inspire “chemistry.”

3. *Emotions*: we dress “up” when we’re happy and “down” when we’re upset.

4. *Religious expression*: Orthodox Jewish men wear long black suits and Islamic women cover every part of their body except their eyes.

5. *Identification and tradition*: judges wear robes, people in the military wear uniforms, brides wear long white dresses.

Fashion is a big business. More people are involved in the buying, selling and production of clothing than any other business in the world. Everyday, millions of workers design, sew, glue, dye, and transport clothing to stores. Ads on buses, billboards and magazines give us ideas about what to wear, consciously, or subconsciously.

Clothing can be used as a political weapon. In nineteenth century Eng-

land, laws prohibited people from wearing clothes produced in France. During twentieth century communist revolutions, uniforms were used to abolish class and race distinctions.

Today fashion is a very popular industry which influences millions of people around the world. Every year more and more people start to follow fashion trends in order to be stylish and attractive.

Quite a number of people believe that other people judge a person first by his looks and only then, as they get to know him, by his inner qualities.

Speaking

Task 4. Choose the statement you agree or disagree with and would like to discuss.

1. Most people are convinced that if you follow fashion trends you have more chances to make a good impression on others. Such people suppose that fashionable clothes help them to stand out from the crowd and they often say that when they are dressed fashionably they feel more confident.

2. Every person should have his or her own style and it has to be unique. One shouldn’t blindly follow fashion trends, because it’s irrational and besides it’s rather expensive to keep up with the fashions.

3. We should pay attention to fashion in small doses and this is the only healthy way of approach.

4. The clothes that are presented at the fashion shows are usually inappropriate in a day-to-day life; you can not wear them at work or to a café.

5. I believe that fashion has almost nothing to do with good taste, so everyone should create his or her own style.

Task 5. Discuss in groups the following questions using the sentences given below.

1. *What is your favourite store to shop at?*

When it comes to my clothing I prefer to shop at .....

I think that this store sells clothes at a decent price.

I think you shouldn't have to spend a fortune to look good.

2. *Is there an item of clothing that everyone should have in their closets?*

I think that everyone benefits from having ..... in their closet.

In my opinion ..... are / is one of those essential items of clothing that can be casual or dressy depending on what you pair them / it with.

But a well fitting ..... are/is must-have because they / it can be worn at most occasions.

3. *Do you pay attention to fashion?*

I don't necessarily follow the trends of each season because .....

Some of ..... are nice and some of ..... are strange.

It's about finding what your style is and defining it from there.

4. *What is your favourite fashion trend?*

If I had to choose a favourite trend it's probably .....

I like that it is no longer considered weird/a bad choice to wear .....

Mixing patterns is a normal thing and I enjoy taking more of a risk with it, as I.....

5. *Do you enjoy shopping?*

Yes I do enjoy shopping. I think it's fun to treat yourself to something new every now and then.

I also think/don't think that it can be a stress reliever from everyday life.

It breaks everything up and is just a nice/bad thing to do. ....

Talking about **Home exercises** they often have a creative character:

Create in teams the video-presentation of Ukraine "Ukraine is a European country". Use the camera / phone and interview the residents of our city about our country – "What is Ukraine for me?"

2). According to the form of conducting: *oral and written exercises* were aimed at improving the skills of students to perceive and produce dialogues of different types and for different situations:

– You have watched a fragment from the historical TV show “Her Majesty – Great Britain”. Using video material and online resources, imagine you’re a youth magazine reporter, and your friend is a UK historian. Using information from the video and your own ideas, ask him about: The most interesting facts about the history of England, find out his / her attitude towards the monarchy, what famous people in the United Kingdom he / she knows, whether he / she believes in the Stonehenge legend etc.

3). According to the degree of independence: group, collective and individual exercises were used to check the level of formation of skills and abilities of dialogical speech and their use in the process of speech activity:

- performance of test exercises;
- filling the tables with their own examples;
- interpretation of country-specific terms;
- creation of dialogues, polylogues, discussions, etc.

Let us dwell on individual exercises that must be performed on our own

and focus on the communicative and creative nature of the student’s activity (comparative analysis of country studies video text), creation of own presentations / dialogues / discussions (the comparison of the information about English-speaking countries from the video and found individually on the Internet resources of additional facts on the topic of Ukraine).

For example: watch the video about UK rules of behavior. After viewing:

a) Make a presentation for your foreign friend how to behave in Ukraine «Rules of Survival in Ukraine». Divide the slides into two groups: what he can and what he can’t do in our country – good and bad manners with video examples;

b) Imagine your friend has a school of etiquette, where students are taught good manners and how to behave in different social situations. And you are a journalist who wants to interview the director of this extraordinary institution. Make an interview about the need to teach children good manners nowadays. Use the vocabulary from the video story.

Among the methods of teaching students English communication using video tasks should prevail independent work, search and research

approaches to the acquired knowledge, skills and abilities. The control over their training should stimulate in-depth study, systematization, classification of educational material, transfer of knowledge to new situations, the development of creative elements in their learning.

Consequently, our method of teaching students English communication with the use of video tasks is aimed at developing the acquired knowledge of dialogical speech taking into account new achievements in improving the cognitive and communicative skills of students with video material. The peculiarities of our method include the combination of communicative and cross-cultural approaches in the teaching dialogical speech. Such an integrated approach

deepens students' knowledge of foreign communication, improves their ability to perceive, comprehend, analyze and practice the use of dialogical speech skills.

REFERENCES:

1. Brian, K., Williams, S.C., Sawyer, Sarah, E, Hutchinson. (2000). Using information technology: a practical introduction to computer and communications. Boston: McGraw-Hill.
2. Grabe & Grabe. (2005). Integrating technology for meaningful learning. USA: Houghton Mifflin.
3. İsmail Cakir. The use of video as an audio-visual material in foreign language teaching classroom. The Turkish Online Journal of Educational Technology. TOJET October 2006 ISSN: 1303-6521 vol. 5 Iss. 4 Art. 9
4. Komissarova S., Vedmedenko D., Bilogrina M. (2006). Working with gifted children. Psycholog. № 25-28. P. 57-65.
5. Matyushkin A.M., Yakovlev E.L. (1991). Teacher for Gifted. Moscow.

